

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет лісового господарства та екології
Кафедра екології

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЗАБРОДСЬКА ЮЛІЯ ЮРІЇВНА

УДК 628.515:351.777:504.062(477.42)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ
ВОДНИХ РЕСУРСІВ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗДІЙСНЕННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

101 «Екологія»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістра

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Науковий керівник:
Піциль Андрій Орестович
доцент, к.с.-г.н.

Житомир – 2022

АНОТАЦІЯ

Забродська Ю. Ю. Державний екологічний контроль у сфері охорони водних ресурсів та його роль у здійсненні екологічної безпеки Житомирської області.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 101 «Екологія». – Поліський національний університет, Житомир, 2022.

Кваліфікаційна робота містить результати досліджень, які стосуються ефективності здійснення екологічного контролю у сфері охорони водних ресурсів Житомирської області. Інформаційною основою для проведення дослідження були матеріали здійснення заходів державного нагляду (контролю) на території Житомирської області Державною екологічною інспекцією Поліського округу протягом 2019-2021 років.

У результаті досліджень встановлено, що протягом досліджуваного періоду екологічною інспекцією у сфері охорони та використання водних ресурсів у середньому по Житомирській області було проведено 379 перевірок, притягнуто до адміністративної відповідальності 470 осіб, середня сума штрафів становила 67,8 тис. грн, сума стягнутих штрафів 64,9 тис. грн, кількість пред'явлених претензій становила майже 42, на суму 7827,5 тис. грн, з яких стягнуто у середньому 7232 тис. грн, а загальна сума розрахованих збитків у середньому становила 7808,5 тис. грн в рік. Кореляційний аналіз показав високу ефективність державного екологічного контролю у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів, за забезпечує достатній рівень екологічної безпеки регіону.

Ключові слова: державний нагляд і контроль, водні ресурси, заходи контролю, адміністративна відповідальність, штраф, збитки, претензії, кореляційний аналіз.

SUMMARY

Zabrodska Yu. Yu. State ecological supervision (control) in the field of water resources protection and its role in implementing ecological security of Zhytomyr region.

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 101 "Ecology". – Polissky National University, Zhytomyr, 2022.

The qualification work contains the results of research related to the effectiveness of environmental control in the field of water resources protection in the Zhytomyr region. The information basis for conducting the research was the materials of state supervision (control) measures on the territory of the Zhytomyr Region by the State Environmental Inspection of the Polissky District during 2019-2021.

As a result of the research, it was established that during the studied period, the ecological inspection in the field of water resources protection and use in the Zhytomyr region carried out an average of 379 inspections, 470 people were brought to administrative responsibility, the average amount of fines was UAH 67.8 thousand, the amount of collected fines was 64.9 thousand UAH, the number of submitted claims was almost 42, in the amount of 7,827,5 thousand UAH, of which an average of 7,232 thousand UAH was collected, and the total amount of calculated losses was on average 7,808,5 thousand UAH per year. Correlation analysis showed the high efficiency of state environmental control in the field of protection and rational use of water resources, which ensures a sufficient level of environmental security of the region.

Key words: state supervision and control, water resources, control measures, administrative liability, fine, damages, claims, correlational analysis.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ НАГЛЯД І КОНТРОЛЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	9
1.1. Здійснення державного екологічного контролю у світі та в Україні	9
1.2. Міжнародний досвід діяльності суб'єктів державного екологічного нагляду	10
1.3. Висновки до розділу	12
РОЗДІЛ 2. ПРОГРАМА, МЕТОДИКА І УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	13
2.1. Програма досліджень	13
2.2. Методика проведення досліджень	14
2.3. Характеристика об'єкту досліджень	14
РОЗДІЛ 3. ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ОХОРОНОЮ, ВИКОРИСТАННЯМ ВОД ТА ВІДТВОРЕННЯМ ВОДНИХ РЕСУРСІВ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ	16
3.1. Аналіз результатів перевірок, здійснених Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області протягом 2019-2021 років	16
3.2. Контроль за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів у Житомирській області	20
3.3. Ефективність державного екологічного контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів у Житомирській області	26
3.4. Висновки до розділу	29
ВИСНОВКИ	30
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	39

ВСТУП

Актуальність досліджень. Наразі сучасні екологічні проблеми набувають глобального значення та перебувають на першому місці порядку денного глобальних, національних та регіональних інституцій. Значну роль у вирішенні та подоланні екологічних проблем відіграє державний екологічний контроль, від ефективності роботи якого істотно залежить рівень екологічної безпеки різних суб'єктів і суспільства у цілому. Ідеальне функціонування системи державного екологічного нагляду і контролю буде сприяти сталому розвитку, зменшенню кількості екологічних проблем, поліпшенню якості життя населення, покращенню роботи промисловості та дотримання суб'єктами господарювання природоохоронного законодавства [13].

Посилення державного екологічного контролю на території України зумовлено розвитком науково-технічного прогресу та нових видів підприємницької діяльності, а також ускладнення суспільних відносин, зокрема, й еколого-правових. Державний екологічний контроль і нагляд є важливою складовою стабільного та безперервного функціонування усієї держави. Правові засади екологічного контролю визначені Конституцією та чинним природоохоронним законодавством України [3]. Згідно статті 16 Конституції України «Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи та збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави» [10].

Створення системи досконалого та адекватного контролю за станом навколишнього середовища із запровадженням елементів екологічного моніторингу є одним із основних завдань нової екологічної політики держави у галузі охорони довкілля [5].

Здійснення державного екологічного нагляду за станом навколишнього природного середовища в цілому наразі висвітлено у багатьох дослідженнях,

які переважно стосуються нормативно-правових засад державного контролю [3], особливостей функціонування його окремих елементів [5], проблемам впровадження екологічного аудиту в Україні [39], значення кримінальної відповідальності юридичних осіб в екологічній сфері [34] тощо.

Проте, недостатньо вивченим, на нашу думку, є питання ефективності державного екологічного контролю у сфері охорони водних ресурсів та його роль у системі екологічної безпеки Житомирської області, що й спонукало нас до вибору саме цієї теми дослідження.

Мета та завдання досліджень. Таким чином, метою нашого дослідження є аналіз контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів на території Житомирської області та визначення ролі державного екологічного контролю у здійсненні екологічної безпеки регіону.

Для досягнення поставленої мети необхідним було виконання таких завдань:

- здійснити аналіз ресурсних заходів державного екологічного нагляду, що здійснювались Державною екологічною інспекцією Поліського округу у Житомирській області протягом 2019-2021 років;
- оцінити результати контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів на території Житомирської області протягом 2019-2021 років;
- визначити роль державного екологічного нагляду як фактору забезпечення екологічної безпеки Житомирської області.

Об'єкт дослідження – особливості здійснення державного екологічного нагляду і контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів на території Житомирської області.

Предмет дослідження – результати проведення ресурсних заходів Державною екологічною інспекцією Поліського округу у Житомирській області протягом 2019-2021 років.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи були використані загальнонаукові та спеціальні методи досліджень: аналітичний, порівняльно-розрахунковий, статистичний.

Наукова новизна одержаних результатів: вперше здійснено аналіз та результати ресурсних перевірок у сфері контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів на території Житомирської області.

Практичне значення отриманих результатів. Результати отриманих досліджень можуть бути використані Управлінням екології та природних ресурсів Житомирської обласної державної адміністрації при складанні «Доповіді про стан навколишнього природного середовища у Житомирській області».

Апробація досліджень. Результати досліджень були апробовані у фаховому науковому виданні категорії «Б» «Екологічні науки» (Додаток А) і представлені на V-й студентській конференції «Магістерські читання-2022», 02 грудня 2022 р., Житомир (Додаток Б).

РОЗДІЛ 1

ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ НАГЛЯД І КОНТРОЛЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

1.1. Здійснення державного екологічного контролю у світі та в Україні

Наразі є загально визнаним, що діяльність людини досягла рівня, який може призвести до різкого та, у деяких випадках, незворотних змін навколишнього середовища, що шкодять розвитку людини. Суспільства стикаються з дедалі більшими проблемами, такими як зміна клімату, загроза продовольчій безпеці та забезпечення водними ресурсами, а також з підвищеним ризиком виникнення катастроф.

Державний нагляд і контроль розглядається у працях багатьох учених, які зокрема визначають його як засіб реалізації публічного інтересу [28], основу адміністративно-правового забезпечення та реалізації державних гарантій [29], державне управління економікою [15], а також у сфері охорони навколишнього середовища [34].

Спільне екологічне управління знаходиться у центрі уваги досліджень в Україні та за кордоном, зокрема у Китаї розглядали механізми нагляду за природоохоронним законодавством [44], проблеми, що існують у сфері скоординованого екологічного нагляду та причини незбалансованості інноваційної структури управління [36, 39], державний нагляд у сфері забруднення та охорони атмосферного повітря [42, 43], можливість підвищення ефективності корпоративного виробництва за допомогою державного природоохоронного нагляду і контролю [37]. У Бангладеш досліджували масштаби та межі парламентського контролю та нагляду за екологічними проблемами [38].

Удосконалення контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища в Україні, його правові та організаційні питання розглядалися у

праці Комарницького В. М. [10]. Корупціогенні фактори в системі державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища досліджувались у праці Городецької І. [7]. На території України розглядали реформи, які наразі здійснюються, щодо удосконалення правового забезпечення державного управління у напрямку діяльності у морському середовищі [41], у сфері охорони та використання водних біоресурсів [5], сутність контролю у сфері управління земельним фондом [1], землекористування та охорони земель [16], використання та відтворення тваринного світу [31], поводження з відходами [27], лісового господарства [30] тощо. Проте, не у повній мірі, на нашу думку, висвітлені питання, що стосуються державного екологічного контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів.

1.2. Міжнародний досвід діяльності суб'єктів державного екологічного нагляду

На початку 20 ст. у Сполучених Штатах Америки було створене Агентство з питань охорони навколишнього середовища, що видавало нормативні документи, якими регулювалися критерії та стандарти якості води і повітря, розроблялись нормативи промислових відходів, стічних вод, а також встановлювалась кримінальна відповідальність для порушників природоохоронного законодавства [3]. Крім того, на території США функції контролю за дотриманням природоохоронного законодавства виконують також і правоохоронні органи, зокрема: поліція, прокуратура, федеральне бюро розслідувань, слідчі підрозділи яких проходять регулярну підготовку та тренування з навичок розслідування екологічних злочинів [12].

У Великобританії важливу роль у сфері екологічного контролю відіграють місцеві органи влади та чисельні громадські об'єднання. А введення системи платежів за водокористування та скидання промислових стічних вод, введення податку на викопне паливо дало можливість суттєво

знизити державні фінансові витрати та переорієнтувати кошти на програми з регулювання екологічної безпеки [14].

Повноваження у сфері охорони навколишнього природного середовища у Франції здійснюють Міністерство охорони природи і навколишнього середовища та Рада з управління територіями та регіонального розвитку, в яких створені Бюро з охорони природи та навколишнього середовища [3].

У Німеччині створене Федеральне міністерство у справах навколишнього середовища, якому підлеглі окремі федеральні органи, такі як: Екологічна федеральна служба, що відповідає за експертизу, Федеральна служба захисту природи, повноваження якої поширюються на охорону природи і ландшафтів, Федеральна служба із захисту від радіаційного впливу, Інститут Роберта Коха, які є відповідальними за введення у обіг генетично модифікованих організмів тощо [14].

У Польщі діє Кодекс адміністративного провадження (введений 14.06.1960 р.), на основі якого здійснюються провадження стосовно адміністративних деліктів [1].

Одним із пріоритетних завдань державної політики Японії є охорона довкілля. Перший закон щодо боротьби із забрудненням довкілля був прийнятий іще у 1964 році, а Управління з питань довкілля засноване у 1971 році. У країні розроблені найбільш жорсткі у світі стандарти якості води та озеленення новобудов, ведеться жорсткий контроль за виробництвом фреонів [33].

У КНР починаючи із 1979 року введено у дію ряд нормативних документів, що регулюють адміністративну діяльність природоохоронних органів та Лісовий Кодекс і Закон КНР про охорону навколишнього середовища, на основі яких пізніше було прийнято закони про охорону навколишнього середовища морів та океанів – 1982 р., про запобігання забрудненню водного середовища – 1985 р., атмосфери – 1987 р., Водний

Кодекс – 1988 р., закон про охорону диких тварин – 1988 р., про запобігання шумовому впливу на довкілля – 1996 р. та інші [3].

Система державного екологічного контролю у Норвегії заснована на інспектуванні та системному аудиті. Підтримка екологічно чистих технологій здійснюється через урядовий екологічний фонд. У 1988 році створене Національне відомство з розслідування та припинення економічної та екологічної злочинності [32].

1.3. Висновки до розділу

Таким чином, здійснивши аналітичний огляд літератури із досліджуваних питань, нами були зроблені такі висновки:

- наразі не достатньо, на нашу думку, у літературі висвітлено питання щодо здійснення державного екологічного контролю у сфері охорони та використання водних ресурсів;
- дослідження та вивчення міжнародного досвіду провідних країн світу дає можливість визначити пріоритетні напрями реформування та оптимізації системи державного екологічного нагляду і контролю.

РОЗДІЛ 2

ПРОГРАМА, МЕТОДИКА ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Програма проведення досліджень

Кваліфікаційна робота виконувалась на кафедрі екології Поліського національного університету та на базі Державної екологічної інспекції Поліського округу протягом 2021-2022 років.

Для успішного написання та захисту роботи була визначена програма проведення досліджень, яка включала у себе такі основні етапи:

- визначення теми досліджень, встановлення її актуальності, мети, основних завдань, предмету та об'єкту;
- проведення аналітичного огляду наукової літератури із досліджуваної проблеми;
- визначення основних методик, за якими будуть проходити дослідження;
- надати коротку характеристику об'єкту дослідження;
- проаналізувати результати перевірок, здійснених Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області протягом 2019-2021 років;
- здійснити аналіз перевірок екоінспекції у галузі контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів у Житомирській області протягом 2019-2021 років;
- оцінити ефективність здійснення державного екологічного контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів у Житомирській області;
- зробити відповідні висновки та на їх основі розробити рекомендації щодо удосконалення системи державного екологічного контролю як фактору забезпечення екологічної безпеки регіону.

2.2. Методика проведення досліджень

Інформаційною базою для проведення досліджень стали інформаційні матеріали про результати здійснених заходів державного екологічного нагляду (контролю) Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області протягом 2019-2021 років, що входить до складу Державної екологічної інспекції Поліського округу, у тому числі й у сфері контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів у Житомирській області.

Оцінку ефективності державного нагляду здійснювали використовуючи статистичну обробку даних та кореляційний аналіз за допомогою Microsoft Excel.

2.3. Характеристика умов проведення досліджень

Загальна площа земель водного фонду Житомирської області становить 205,68 тис. га, що займає приблизно 6,9 % від загальної території. Водний фонд області представлений водосховищами та ставками, що займають 20,886 тис. га, річками та струмками – 7,21 тис. га, озерами та іншими природними замкнутими водоймами – 0,691 тис. га, штучними водотоками (каналами, колекторами, канавами) – 19,834 тис. га, прибережними захисними смугами – 55,865 тис. га та болотами – 101,194 тис. га.

На Житомирщині протікає 2822 річки загальною довжиною 13,7 тис. км. До структури гідрографічної сітки області входять 8 середніх річок: Тетерів, Случ, Уж, Ірша, Уборть, Ствига, Ірпінь та Словечна, малі річки довжиною понад 10 км та малі річки довжиною менше 10 км (табл. 2.1) [26].

Таблиця 2.1

Структура гідрографічної сітки області

№	Кількість річок, шт.	Загальна довжина, км
Середні річки		
1	8	999,6
Малі річки довжиною понад 10 км		
2.	321	5695
Малі річки довжиною менше 10 км		
3	2493	7062
Всього	2822	13756,6

Гідрографічна мережа області повністю розміщена в басейні р. Дніпро. Найбільша частина області розташована в суббасейні правої притоки Дніпра р. Прип'ять - 54%, в суббасейні середнього Дніпра - 46% [26].

РОЗДІЛ 3

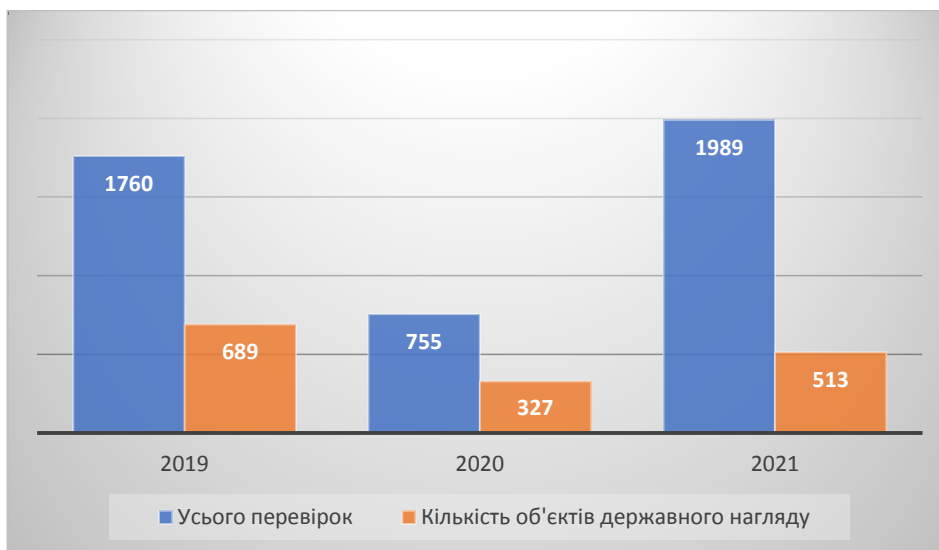
ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ОХОРОНОЮ, ВИКОРИСТАННЯМ ВОД ТА ВІДТВОРЕННЯМ ВОДНИХ РЕСУРСІВ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

3.1. Аналіз результатів перевірок, здійснених Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області протягом 2019-2021 років

Основним законом, що регулює діяльність у сфері здійснення державного нагляду (контролю) є Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», де наведено правові, організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду у сфері господарської діяльності, повноваження органів контролю, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання [24].

Державна екологічна інспекція Поліського округу була створена під час реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони довкілля відповідно до Концепції реформування [25]. Інспекція здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням природоохоронного законодавства, у тому числі й про охорону, раціональне використання вод та відтворення водних ресурсів, а її повноваження поширюються на територію Житомирської та Рівненської областей [9].

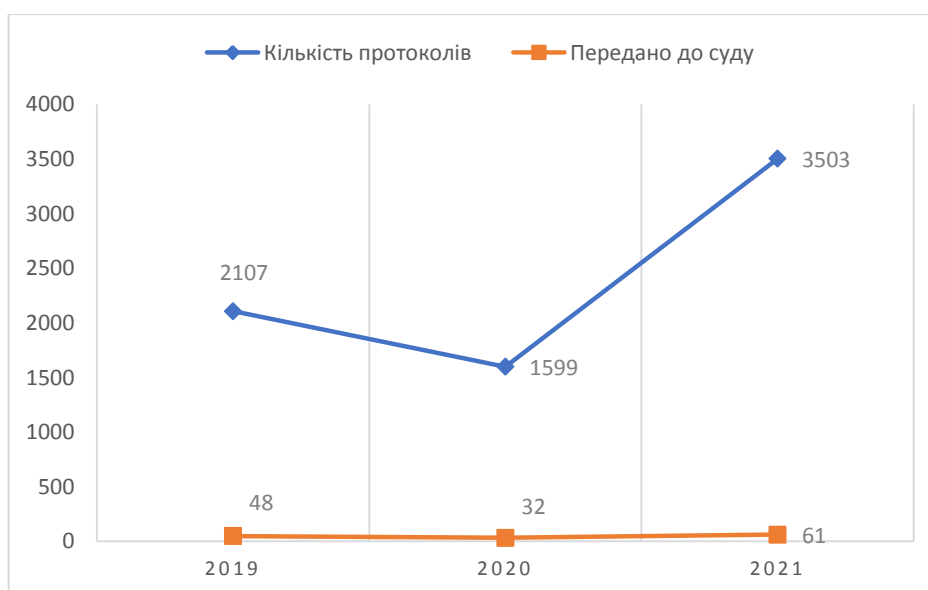
Протягом 2019-2021 років Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) у Житомирській області було здійснено 4504 перевірок та перевірено 1529 об'єктів державного нагляду (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Кількість перевірок та об'єктів державного нагляду, що перевірені протягом 2019-2021 років

Найбільша кількість перевірок була здійснена у 2021 році, а найбільшу кількість об'єктів державного нагляду було перевірено у 2019 році. Загалом відсоток перевірених об'єктів державного нагляду коливався у межах від 25 % у 2021 році до 43 – у 2020 році.

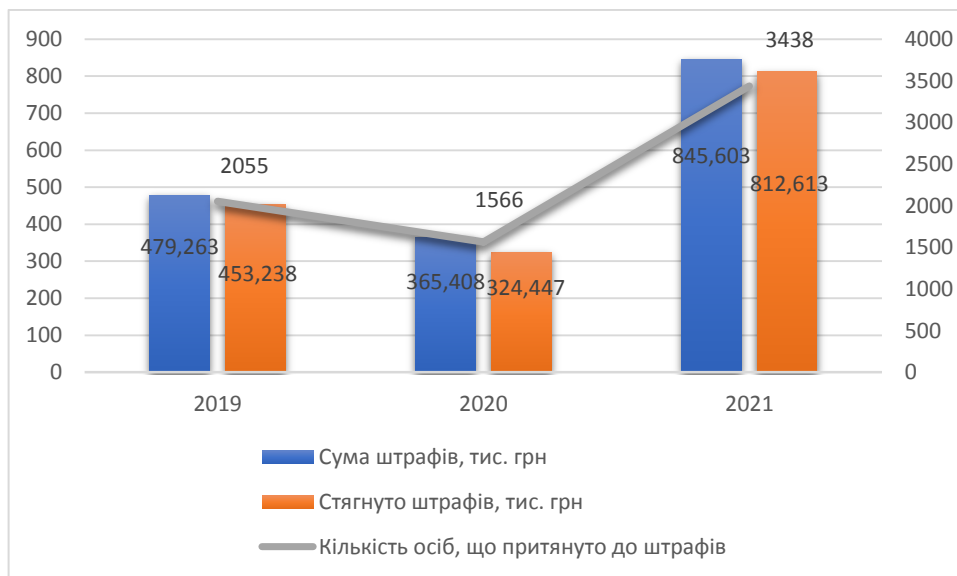
В результаті проведених перевірок та рейдів складено 7209 адміністративних протоколів, з яких 141 передано для розгляду в судові органи (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Кількість складених адміністративних протоколів та справи передані до суду

До адміністративної відповідальності у вигляді штрафів притягнуто загалом 7059 осіб. Сума накладених штрафів протягом 2019-2021 років у загальному склала 1690,274 тис. грн., з яких стягнуто у 2019 році – 94,6 %, у 2020 році – 88,8 % та у 2021 році – 96,1 % (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Сума накладених штрафів, тис. грн.

У разі виявлення в процесі здійснення державного екологічного контролю порушень чинного законодавства визначають збитки, які розраховують на основі встановлених методик, що визначають збитки щодо природних ресурсів, а саме: атмосферного повітря [21], земельних [18, 20], водних [17] та лісових ресурсів [22], надра [19] та природно-заповідний фонд [23].

Загальна сума збитків, що заподіяні державі від порушення природоохоронного законодавства становить 137326,98 тис. грн. у тому числі нанесених невстановленими особами у 2019 році – 53,1 %, у 2020 році – 60,3 %, у 2021 році – 49,2 % (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Загальна суму збитків, заподіяних державі, тис. грн.

Протягом досліджуваного періоду пред'явлено 341 претензію, з яких було стягнуто у 2019 році – 60,7 %, у 2020 році – 71,8 %, у 2021 році – 85,7 % (рис. 3.5).

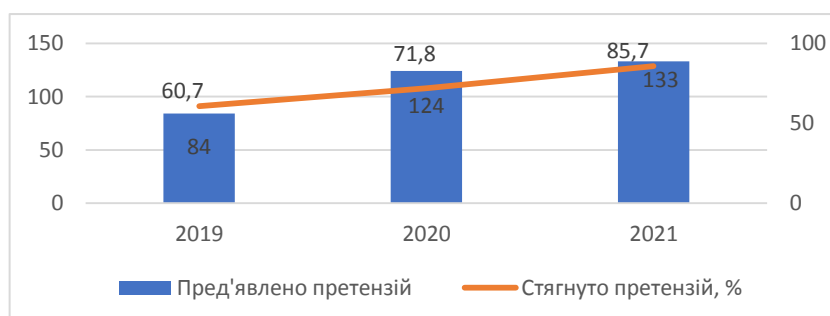

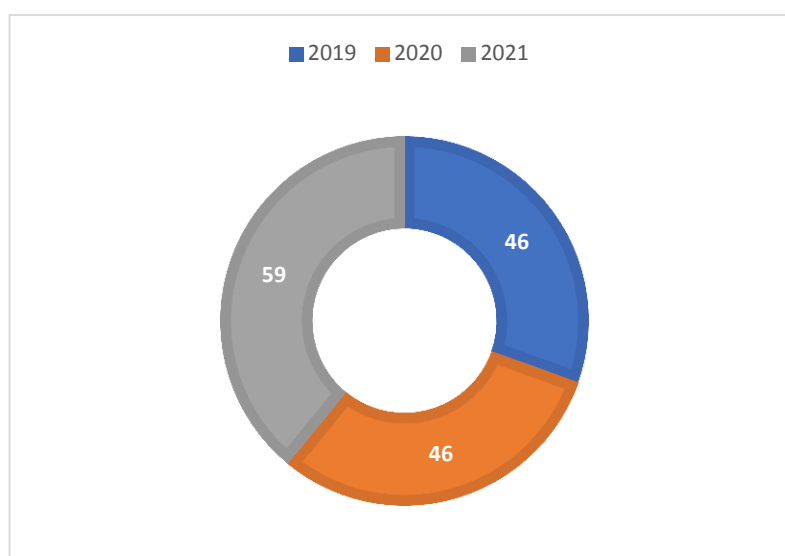
Рис. 3.5. Кількість пред'явлених та стягнених претензій протягом 2019-2021 років

Про недостатню ефективність державного екологічного контролю свідчить те, що є суттєві відмінності між сумами розрахованих, пред'явлених та стягнутих збитків. Загальна сума пред'явлених претензій становила 73608,39 тис. грн., з яких у 2019 році стягнуто майже 4 %, у 2020 – 17,7 % та у 2021 – лише 5,6 % (рис. 3.6).

Рис. 3.6. Сума пред'явлених та сплачених претензій

До правоохоронних органів було передано 151 матеріал (рис. 3.7), крім того, у 2021 році передано до судових органів 4 матеріали для винесення рішення про тимчасову заборону (зупинення) господарської діяльності.

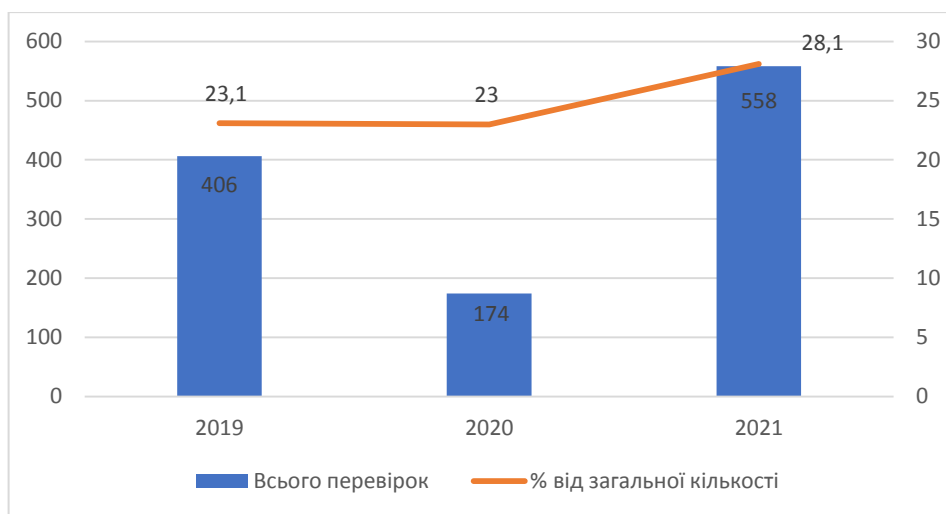

Рис. 3.7. Кількість матеріалів, переданих до правоохоронних органів

3.2. Контроль за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів у Житомирській області

У галузі контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів протягом 2019-2021 років на території Житомирської області проведено 1138 перевірок, що становить у загальному 25,3 % від загальної їх

кількості. Найбільша кількість таких перевірок була здійснена у 2021 році (рис. 3.8).

Рис. 3.8. Кількість перевірок, здійснена за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів, 2019-2021 рр.

Протягом 2019 року до адміністративної відповідальності притягнуто 427 осіб, з яких стягнуто 54,731 тис. грн. За самовільне водокористування суб'єктам господарювання пред'явлено 27 претензій на суму 1152,828 тис. грн, з яких фактично сплачено лише 31,1 % (табл. 3.1).

Пред'явлені претензії по факту самовільного водокористування у 2019 році

№ з/п	Суб'єкт господарювання	Сума, тис. грн	Сплата, тис. грн
1	ТОВ «Подільська енергетична компанія»	102,093	+
2	КП «Управління житлом експлуатації інфраструктури забезпечення»	87,350	-
3	ТОВ «Баранівський молокозавод»	43,868	+
4	ТОВ «Граніт»	3,945	-
5	ПрАТ «Житомирський комбінат силікатних виробів»	3,970	+
6	ПрАТ «Каштан», Малинський район	1,279	-
7	ТОВ «Союз-Граніт», Олевський район	37,576	-
8	ТОВ «Лезніківський кар'єр», Хорошівський район	147,596	+
9	ТОВ «Лезніківський кар'єр», Хорошівський район	9,656	+
10	ТОВ «Літос», Хорошівський район	1,213	+
11	ТОВ «Снег-Груп», Коростишівський район	0,168	+
12	Макарівська КЕЧ району	24,607	+
13	Вакулечуківська СКП	4,276	+
14	КП «Миропільське»	4,695	1,000
15	Коростишівський МКП «Водоканал»	204,231	-
16	ТОВ «НАСА Граніт», м. Коростень	1,375	+
17	ТОВ «Українагропром», Чуднівський район	3,022	-
18	ТОВ «Олевське орендне підприємство теплових мереж»	9,995	+
19	СТОВ «Коростишівський племзавод»	1,392	+
20	ПАФ «Лан»	0,985	+
21	ТОВ «Автоінтернешнл»	116,497	-
22	ТОВ «Агроцвіт 2012»	315,743	-
23	СТОВ «Мирославель-Агро»	11,850	-
24	Гр. Дорошук І.М.	5,990	+
25	ТОВ «Благодійний союз»	9,392	-
26	ПП «МТ Гран»	0,706	-
27	ТОВ «КЛМ Гранресурс»	0,362	-
Всього		1152,828	348,164

За скид кар'єрних вод у водний об'єкт без дозволу на спецвикористання, який було виявлено під час планової перевірки у 2018 році, було прийнято рішення про призупинку виробничої діяльності ТОВ «Союз-Граніт».

Протягом 2020 року до адміністративної відповідальності притягнуто 294 осіб на загальну суму штрафів 45,802 тис. грн., з яких стягнуто 42,127 тис. грн.

Загальна сума збитків, заподіяних державі становить 323,154 тис. грн.

По фактах самовільного водокористування суб'єктам господарювання пред'явлено 39 претензій на загальну суму 267,561 тис. грн., з яких сплачено 81,3 % (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Пред'явлені претензії по факту самовільного водокористування у
2020 році**

№ з/п	Суб'єкт господарювання	Сума, тис. грн	Сплата, тис. грн
1	ТОВ «Агросоюз»	2,821	-
2	ТОВ «Олімп-Агро»	36,545	+
3	ТОВ «Олімп-Агро»	9,298	-
4	ТОВ «Лідер Продукт Плюс»	4,463	+
5	КП «Головино Добробут»	0,790	+
6	КП «Іршанське комунальне підприємство»	0,056	+
7	КП «Водоканал» Першотравенської с/р	11,065	10,065
8	ТОВ «ВКП «Поліс»	0,613	-
9	АТ «Малинський каменедробильний завод»	9,940	+
10	ТОВ «Олімп-Агро»	0,063	-
11	МКП «Бердичівкомунсервіс»	26,842	+
12	Коростишівське МКП «Водоканал»	91,646	-
13	КП «Джерело»	0,953	+
14	КП «Житомирводоканал»	1,832	+
15	СТОВ «Добра Ферма 2011»	4,741	-
16	КП «Головино Добробут»	0,227	+
17	Хорошівське ЖКП	0,587	+
18	КП «Іршанське комунальне підприємство»	3,789	+
19	ТОВ «Комплекс екологічних споруд»	0,478	-
20	ТОВ «АПК АГРО-ТЕХ-СЕРВІС»	0,352	+
21	ТОВ «Горіх Полісся»	0,535	+
22	ПП «Іван»	1,628	-
23	Любарське КП «Добробут»	10,460	+
24	ТОВ «АГРО-КОНТАКТ-1»	4,788	-
25	СТОВ «Мирославець-Агро»	77,364	+
26	СКП «Вакуленчуки»	7,883	6,883
27	ТОВ «Яблунецьке Агро»	0,500	+
28	ПАТ «ПЗЕТФ»	0,570	+
29	ТОВ «Горіх Полісся»	0,218	+
30	СТОВ «Добра ферма»	0,187	-
31	СТОВ «Добра ферма»	3,580	-
32	КП «Житомирводоканал»	0,036	-
33	ФОП Проценко О.В.	0,409	+

Продовження табл. 3.2

34	ТОВ «АГРОТЕХІНФОРМ»	2,813	+
35	Семенівська с/р	1,450	+
36	ТОВ «Щербини»	1,160	+
37	ТОВ «Агрокомплекс Біоленд»	1,590	+
38	КП «Містечко+»	0,860	+
39	ПП «Метагро»	0,020	+
Разом		247,561	201,273

Протягом 2021 року до адміністративної відповідальності притягнуто 689 осіб на загальну суму штрафів 100,277 тис. грн., з яких стягнуто 97,851 тис. грн.

Загальна сума розрахованих збитків, заподіяних державі внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства становить 22081,15 тис. грн.

За фактами самовільного водокористування суб'єктам господарювання пред'явлено 59 претензій на загальну суму 22082,153 тис. грн, з яких сплачено 95,8 % (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Пред'явлені претензії по факту самовільного водокористування у 2021 році

№ з/п	Суб'єкт господарювання	Сума, тис. грн	Сплата, тис. грн
1	МКП «Бердичівводоканал»	674,343	131,13
2	КБП «Пулинський водоканал»	6,665	+
3	КП «Пролісок»	2,256	+
4	ПП «Марс-С-Форева»	0,576	+
5	ТОВ «АТК»	0,302	+
6	ДП «Ян» агрофірма ПП «Ян»	9,776	+
7	Любарське КП «Добробут»	2,776	+
8	ТОВ «КЕС»	2,245	+
9	КП «Головино-Добробут»	0,057	+
10	КП «Іршанське комунальне підприємство»	2,276	+
11	КАТП 0628	0,472	+
12	Хорошівське ЖКП	0,189	+
13	МКП «Бердичівкомунсервіс»	2,457	+
14	Вишевицька с/р	0,951	+
15	Вакуленчуківське СКП	2,274	+
16	КП «Водоканал» Першотравенської с/р	3,264	+
17	КП «Житомирводоканал»	0,368	+
18	КП «Житомирводоканал»	4,849	+
19	ТОВ «Веста»	2,418	+

Продовження таблиці 3.3

20	СФГ «Едельвейс»	2,325	+
21	ТОВ «Профуна»	0,036	+
22	ПАТ «Ушицький комбінат будівельних матеріалів»	5,819	+
23	КП Водоканал Гладковицької с/р Житомирської області	0,147	+
24	КП Житомирводоканал	50,709	+
25	КП ВП «Пенізевицький кар'єр»	1,481	+
26	ДП «Ян» Агрофірма «Ян»	2,050	+
27	ТОВ «Декоративний камінь України»	2,334	+
28	ТОВ «Надра Інвест»	0,671	+
29	КП «Комунальник»	116,742	20,741
30	КП «Народичикомунсервіс»	103,276	-
31	КП «Житомирводоканал»	7,179	+
32	ТОВ «Агрофірма Серпнева»	1,441	-
33	ТОВ «Українська гранітна корпорація»	5,119	+
34	Макарівська КЕЧ	0,954	+
35	Макарівська КЕЧ	5,441	+
36	Макарівська КЕЧ	37,258	+
37	Макарівська КЕЧ	9,402	+
38	Макарівська КЕЧ	0,782	+
39	МКП «Бердичівкомунсервіс»	12,949	+
40	П(ПО)СП «Малинівське»	1,450	+
41	КП «Житомирводоканал»	2577,704	-
42	КП «Житомирводоканал»	32,355	+
43	ВСП «Коростенське ТУ «філія «Центр БМЕС «АТ «УЗ»	0,186	-
44	КП «Водоканал» Гладковицької с/р	0,142	+
45	Чоповицька с/р	5,309	+
46	ТОВ «Українка Агро»	5,003	+
47	Вакулечуківське СКП	7,741	+
48	КП Житомирводоканал	19,861	+
49	КП Житомирводоканал	4552,774	-
50	КП Житомирводоканал	13100,612	-
51	КП «Водоканал» Гладковичі	12,618	+
52	ТОВ «КЕС»	575,765	-
53	КП «Джерело» Ігнатпіль	9,970	-
54	Хорошівське ЖКП	6,119	+
55	ОКЖКК Джерело	0,136	+
56	КП Іршанське	51,213	-
57	Ружинська ТГ	6,095	-
58	КП Житомирводоканал	15,323	+
59	КП Житомирводоканал	17,148	-
Разом		22082,153	21146,614

Крім того, внаслідок виходу з ладу обладнання на ГКНС комунального підприємства «Житомирводоканал» Житомирської міської ради, відбувся

скид неочищених стічних вод у р. Тетерів. Було розраховано та виставлено претензію на суму 2577,704 тис. грн. Матеріали перевірки передані до Житомирської обласної прокуратури з метою вжиття заходів реагування.

Передано матеріали до Житомирської обласної прокуратури № 2-06/5630 від 05.11.2021 розраховані та пред'явлені збитки КП «Житомирводоканал» за скид неочищених стічних вод до р. Тетерів на суму 4552,774 тис. грн.

Передано матеріали до Житомирської обласної прокуратури № 2-06/5517 від 02.11.2021 розраховані та пред'явлені збитки ТОВ Комплекс екологічних споруд за скид з перевищенням встановленого нормативу ГДС до р. Гнилоп'ять на суму 575,764 тис. грн.

До Бердичівської окружної прокуратури передані копії документів, що стали підставою нарахування ТОВ «КЕС» збитків, заподіяних державі внаслідок наднормативного скиду забруднюючих речовин в р. Гнилоп'ять зі зворотними водами (лист 2/2-06/6597 від 20.12.2021).

3.3. Ефективність державного екологічного контролю у галузі охорони, використання вод та відтворення водних ресурсів у Житомирській області

Для моделювання чинників ефективності державного екологічного контролю на основі матеріалів Державної екологічної інспекції Поліського округу сформовано комплекс показників, характеристику яких наведено у таблиці 3.4.

**Характеристика перемінних для моделювання чинників ефективності
державного екологічного контролю**

Змінні	
X ₁	Кількість проведених перевірок об'єктів державного контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів, усього
X ₂	Притягнуто до адміністративної відповідальності, усього
X ₃	Сума накладених штрафів, усього, тис. грн
X ₄	Сума стягнутих штрафів, усього, тис. грн
X ₅	Кількість пред'явлених претензій, усього
X ₆	Сума пред'явлених претензій за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів, усього тис. грн
X ₇	Сума стягнутих претензій за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів, усього, тис. грн
X ₈	Загальна сума розрахованих збитків, тис. грн

Статистичний аналіз обраних компонентів ефективності державного екологічного контролю у сфері охорони та використання водних ресурсів свідчить про те, що у середньому по Житомирській області протягом 2019-2021 років проведено 379 перевірок, притягнуто до адміністративної відповідальності 470 осіб, середня сума штрафів становила 67,8 тис. грн, сума стягнутих штрафів 64,9 тис. грн, кількість пред'явлених претензій становила майже 42, на суму 7827,5 тис. грн, з яких стягнуто у середньому 7232 тис. грн, а загальна сума розрахованих збитків у середньому становила 7808,5 тис. грн в рік (табл. 3.5).

Результати кореляційного аналізу ефективності державного екологічного контролю у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів на території Житомирської області показали прямий високий кореляційний зв'язок між усіма досліджуваними чинниками екологічного контролю. І лише середній зв'язок ($r = 0,52$) було виявлено для кількості складених претензій залежно від загальної кількості перевірок (табл. 3.6).

Таблиця 3.5

Статистична обробка чинників ефективності державного екологічного контролю

Показники	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈
Середнє	379,3	470	67,8	64,9	41,7	7827,5	7232	7808,5
Стандартна похибка	111,7	116	16,6	16,9	9,3	7132,1	6957,4	7139,2
Медіана	406	427	57,3	54,7	39	1152,8	348,2	1021,1
Стандартне відхилення	193,4	201	28,7	29,2	16,2	12353,2	12050,6	12365,4
Дисперсія	37397,3	40393	824,4	853,9	261,3	1,53	1,45	1,53
Асиметричність	-0,61	0,92	1,4	1,4	0,7	1,7	1,7	1,7
Інтервал	384	395	54,5	55,7	32	21834,6	20945,3	21758
Мінімум	174	294	45,8	42,1	27	247,6	201,3	323,2
Максимум	558	689	100,3	97,9	59	22082,2	21146,6	22081,2

Таблиця 3.6

Кореляційний аналіз ефективності державного екологічного контролю у Житомирській області

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈
X ₁	1							
X ₂	0,95	1						
X ₃	0,90	0,99	1					
X ₄	0,91	0,99	0,99	1				
X ₅	0,52	0,75	0,84	0,83	1			
X ₆	0,82	0,96	0,99	0,98	0,91	1		
X ₇	0,80	0,95	0,98	0,98	0,93	0,99	1	
X ₈	0,82	0,95	0,98	0,98	0,92	0,99	0,99	1

Отже, високий рівень кореляційного зв'язку для досліджуваних чинників свідчить про високу ефективність здійснення державного екологічного контролю у сфері охорони та використання водних ресурсів у Житомирській області.

3.4. Висновки до розділу

Таким чином, у даному розділі нами було здійснено аналіз заходів державного екологічного нагляду (контролю), проведених Управлінням державного екологічного нагляду (контролю) Державної екологічної інспекції Поліського округу у Житомирській області протягом 2019-2021 років. Установлено, що із загальної кількості проведених перевірок 25,3 % становили заходи контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів, кореляційний аналіз яких довів високу ефективність здійснення державного екологічного контролю у даній галузі.

ВИСНОВКИ

Отже, проведення аналізу державного екологічного контролю у сфері охорони водних ресурсів Житомирської області, спонукало нас до наведення таких висновків:

- протягом 2019-2021 років Управлінням державного екологічного контролю у Житомирській області було здійснено 4504 перевірок, найбільша кількість яких зафіксована у 2021 р., та перевірено 1529 об'єктів державного нагляду, у результаті складено 7209 адміністративних протоколів, з яких 141 передано для розгляду в судові органи; сума штрафів у загальному сягнула 1690,274 тис. грн., з яких стягнуто у 2019 році – 94,6 %, у 2020 році – 88,8 % та у 2021 році – 96,1 %, а загальна сума розрахованих збитків, заподіяних державі внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства становила 137326,98 тис. грн., також було пред'явлено 341 претензію, з яких було стягнуто у 2019 році – 60,7 %, у 2020 році – 71,8 %, у 2021 році – 85,7 %;

- у галузі контролю за охороною, використанням вод та відтворенням водних ресурсів протягом 2019-2021 років на території Житомирської області проведено 1138 перевірок, що становить у загальному 25,3 % від загальної їх кількості; у 2019 р. до адміністративної відповідальності притягнуто 427 осіб на загальну суму штрафів 57,307 тис. грн., з яких стягнуто 54,731 тис. грн, пред'явлено 27 претензії на суму 1152,828 тис. грн, з яких фактично сплачено лише 31,1 %; у 2020 р. до адміністративної відповідальності притягнуто 294 осіб на загальну суму штрафів 45,802 тис. грн., з яких стягнуто 42,127 тис. грн., пред'явлено 39 претензій на загальну суму 267,561 тис. грн, з яких сплачено 81,3 %; у 2021 р. до адміністративної відповідальності притягнуто 689 осіб на загальну суму штрафів 100,277 тис. грн., з яких стягнуто 97,851 тис. грн. та пред'явлено 59 претензій на загальну суму 22082,153 тис. грн, з яких сплачено 95,8 %;

- результати кореляційного аналізу ефективності державного екологічного контролю у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів показали прямий високий кореляційний зв'язок між усіма досліджуваними чинниками екологічного контролю, і лише середній зв'язок ($r = 0,52$) було виявлено для кількості складених претензій залежно від загальної кількості перевірок.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для підвищення ефективності здійснення державного екологічного контролю, на нашу думку, необхідним є урахування міжнародного досвіду, що передбачає:

- створення спеціалізованого державного органу щодо охорони довкілля – екологічна поліція, що буде наділена відповідними повноваженнями у досліджуваній сфері, з подальшим розширенням процесуальних повноважень органів внутрішніх справ щодо підвідомчості справ про адміністративні правопорушення, закріплені у Кодексі України про адміністративні правопорушення;

- створення Координаційної ради з питань екологічної безпеки при Кабінеті Міністрів України, до складу якої повинні увійти керівники та заступники керівників міністерств та відомств, діяльність яких безпосередньо пов'язана із забезпеченням екологічної безпеки;

- запровадження спільних семінарів-нарад з керівниками природоохоронних органів щодо обговорення проблемних питань у досліджуваній сфері та визначення спільних шляхів їх вирішення у межах реалізації державних програм з охорони навколишнього природного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративно-деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / авт.-упоряд. О.А. Біленчук. – К. : Книги для бізнесу, 2007. 912 с.
2. Антонова С. Є., Журик М. Є. Державний контроль за використанням і охороною земель: регіональний аспект. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 2. DOI: 10.32702/2307-2156-2021.2.32.
3. Бостан Л.М. Історія держави та права зарубіжних країн : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 672 с.
4. Волошенюк І. В. Державний нагляд і контроль як гарантії права громадян на екологічну безпеку. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2012. Вип. 1. С. 119–130.
5. Герасимчук Л. О., Валерко Р. А., Гребенчук Л. І. Державний контроль за випадками масового замору риби на водоймах Житомирської області. *Водні біоресурси та аквакультура*. 2018. № 2. С. 6–16.
6. Головкін О. Система державного екологічного контролю як складова єдиної системи державного контролю. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 2. С. 30–34.
7. Городецька І. Корупціогенні фактори в системі державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 157-162. doi:[10.32849/2663-5313/2020.8.25](https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.25).
8. Даценко О. Ф. Перспективи реформування системи державного нагляду (контролю) України у сфері екології. *Eurasian Academic Research Journal*. 2017. № 11. С. 42–50.

9. Державна екологічна інспекція України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.dei.gov.ua>.
10. Комарницький В. Удосконалення контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища: правові та організаційні питання. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2019. 2(86). С. 217-224. doi:[10.33766/2524-0323.86.217-224](https://doi.org/10.33766/2524-0323.86.217-224)
11. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст. 141.
12. Краснова И. О. Экологическое право США : исследование теории и практики развития. Международная Академия информатизации «Отделение прав человека». М., 1996. 254 с.
13. Кучер Л. Ю., Кучер А. В., Миц І. О. Державний екологічний контроль у системі екологічної безпеки. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Сер. «Економічні науки»*. 2020. Т. 1. № 4. С. 212-232. DOI: 10.31359/2312-3427-2020-4-1-212.
14. Лазаренко В. А. Адміністративно-правове регулювання екологічної безпеки в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. К., 2010. – 210 с.
15. Непомнящий О., Марушева О. Контроль і нагляд у системі державного управління економікою. *Право та державне управління*. 2021. № 3. С. 44-51. doi:[10.32840/pdu.2021.3.7](https://doi.org/10.32840/pdu.2021.3.7).
16. Овчаров О., Власовець В. Удосконалення правових основ державного нагляду за дотриманням орендарями України вимог екологоощадного землекористування та охорони земель. *Інженерія природокористування*. 2021. 4(18). С. 100-113. doi:[10.37700/enm.2020.4\(18\).100-113](https://doi.org/10.37700/enm.2020.4(18).100-113).
17. Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів: Наказ Міністерства охорони

навколишнього природного середовища України від 20.07.2009 р. № 389. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0767-09#Text>.

18. Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2007 р. № 963. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-2007-%D0%BF#Text>.

19. Про затвердження Методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 29.08.2011 р. № 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1097-11#Text>.

20. Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 27.10.1997 р. № 171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0285-98#Text>.

21. Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря: Наказ Міністерства енергетики та захисту довкілля України від 28.04.2020 р. № 277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0414-20>.

22. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.07.2008 р. № 665 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/665-2008-%D0%BF#Text>.

23. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2013-%D0%BF#Text>.

24. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.

25. Про схвалення Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 31.05.2017 № 616-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-2017-p>.

26. Регіональна доповідь про стан охорони навколишнього природного середовища у Житомирській області у 2020 році. URL: <https://mepr.gov.ua/files/docs/EkoMonitoring/2021/regional/2020.pdf>.

27. Сірант М. Мета та завдання державного екологічного нагляду у сфері поводження з відходами. Юридичний вісник. 2020. № 5. С. 88-97. doi:[10.32837/yuv.v0i5.2006](https://doi.org/10.32837/yuv.v0i5.2006).

28. Серов С. Нагляд і контроль у сфері господарської діяльності як засіб реалізації публічного інтересу. *Lex Portus*. 2019. 1(15). С. 118-130. doi: 10.26886/2524-101X.1.2019.8.

29. Сорока Л. Державний нагляд і контроль як основа адміністративно-правового забезпечення та реалізації державних гарантій. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. 2020. 31(70). №4. С. 173-177. doi:[10.32838/1606-3716/2020.4/28](https://doi.org/10.32838/1606-3716/2020.4/28).

30. Соцький А. Повноваження та компетенція центральних органів виконавчої влади в лісовій сфері. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2020. 48. С. 115-119. doi:[10.32841/2307-1745.2020.48.26](https://doi.org/10.32841/2307-1745.2020.48.26).

31. Шеховцов В. Інститут громадських інспекторів як механізм реалізації громадського контролю у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. *Приватне та публічне право*. 2020. 3. С. 39-43. doi:[10.32845/2663-5666.2020.3.8](https://doi.org/10.32845/2663-5666.2020.3.8).

32. Экологическая политика / под ред. С.В. Устинкина. – Новгород, 2003. 312 с.

33. Улютіна О. А. Аналіз міжнародного досвіду діяльності суб'єктів, уповноважених здійснювати охорону довкілля. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2014. Вип. 197. Ч.3. С. 141-149.
34. Herzing M., Jacobsson A. Efficient environmental inspections and enforcement. 2018. doi:10.13140/RG.2.2.35752.42242
35. Ladychenko V., Yara O., Uliutina O., Golovko L. Environmental Liability in Ukraine and the EU. *European Journal of Sustainable Development*. 2019. Vol. 8. №. 2. P. 262–267. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2019.v8n2p261>.
36. Li L., Song Y., Zhang Z. A Tripartite Game Analysis of Environmental Pollution Control Based on Complicated Intergovernmental Relations. *Complexity*. 2021. <https://doi.org/10.1155/2021/8148799>.
37. Liu, L., Zhao, Z., Zhu, R. *et al.* Can national environmental protection supervision and control have a lasting impact on corporate production efficiency? — an empirical study based on the multi-phase difference-in-difference model. *Environ Sci Pollut Res* 2020. 29. 56136–56153. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-19348-y>.
38. Ohiduzzaman Md. Parliamentary control and oversight: a study on the performance of parliamentary standing committee on Ministry of Environment & Forests on environment related issues (July 18, 2010). URL: <https://ssrn.com/abstract=1645045> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1645045>.
39. Ren Y. Main problems and future prospects of environmental supervision in Guangdong-Hong Kong-Macau Grand Bay area. *Chinese Studies*. 2020. Vol. 9. № 2. P. 53-64. DOI: 10.4236/chnstd.2020.92005.
40. Ruban A., Rydén L. Introducing environmental auditing as a tool of environmental governance in Ukraine. *Journal of Cleaner Production*. 2019. Vol. 212. P. 505–514. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.11.059>.
41. Serafimov V. Supervision (control) in the sphere of marine environment protection in Ukraine: new institutional transformations. *Lex Portus*. 2020. № 1. P. 23-36. DOI: <https://doi.org/10.26886/2524-101X.1.2020.2>.

42. Yang R., Chen W. Spatial correlation, influencing factors and environmental supervision on mechanism construction of atmospheric pollution: an empirical study on SO₂ emissions in China. *Sustainability*. 2019. Vol. 11. № 6. DOI: <https://doi.org/10.3390/su11061742>.

43. Zhiying C., Liangjian W., Yang, Z. Environmental effects of city–county mergers in China: strengthening governance or aggravating pollution?", *Sustainability*. 2022. 14(9). 5522. doi:10.3390/su14095522.

44. Zhou Y., Shen H. Supervision of environmental enforcement and corporate environmental performance: Evidence of quasi-natural experiment from talks on environmental protection. *Nankai Business Review International*. 2019. Vol. 10. № 1. P. 42-66. DOI: <https://doi.org/10.1108/NBRI-06-2018-0036>.